

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 tot en met 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goedgekeurd worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

Toelichting status correctievoorschrift

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector)

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

Toelichting aanvullingen op het correctievoorschrift

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking:

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout:

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen. Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de n-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Een eindeloze toekomst

1 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat een argumentatie over de verhouding tot een smartwatch, met:

- de tegenstelling tussen interface, waarop we ons bewust richten, en cyborg, die de smartwatch geïncorporeerd heeft 1
- een uitleg van het inlijven van techniek met het experiment 'de verlengde neus' of 'pijn in het bureaublad' 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Als ik me tot een smartwatch zou verhouden, dan zou zo'n smartwatch wellicht een interface voor me zijn. Ik zou me namelijk heel bewust tot de smartwatch moeten verhouden om bijvoorbeeld mijn agenda te kunnen controleren of om erachter te komen hoeveel stappen ik heb gezet. Ik moet namelijk eerst uitvinden hoe zo'n ding precies werkt. Mijn ervaring sluit daarmee niet aan bij het experiment van de verlengde neus, waarin je neus langer lijkt te zijn als je tikt op de neus van iemand die voor je zit en iemand anders synchroon op mijn neus tikt. Volgens Clark kan bijvoorbeeld ook een pen zo gaan aanvoelen als onderdeel van ons eigen lichaam. Ik ben niet op die manier vertrouwd met een smartwatch en ga er dus niet mee om als een cyborg, die de techniek heeft ingelijfd. 2

of

- Ik heb een smartwatch en die zit vrijwel altijd om mijn pols, al ben ik me daar nauwelijks meer bewust van. Ik ervaar de smartwatch niet meer als uitwendige techniek maar als iets waarmee ik ben vergroeid en die als het ware onderdeel is geworden van mijn lichaam. Ik richt me er ook niet bewust op, zoals op een interface, als ik bijvoorbeeld wil controleren welk huiswerk ik heb. Ik verhoud me daarom tot de smartwatch als cyborg. Als iemand anders zou tikken op de smartwatch dan zou ik dat ervaren alsof iemand op mijn lichaam tikt, net als in het experiment 'pijn in het bureaublad' waarin het getik op het bureaublad aanvoelt als getik op je eigen lichaam, omdat het bureaublad is ingelijfd. 2

Vraag	Antwoord	Scores
2	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat de smartwatch volgens Clarks mensbeeld het wezen van de mens niet verandert: een smartwatch verandert het wezen van de mens niet omdat we van nature mens-technologiehybriden / natural-born cyborgs zijn 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argument met het begrip ‘bestaanservaring’ dat de smartwatch het wezen van de mens wel verandert 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Clark noemt de mens een ‘natural-born cyborg’, iemand die van nature technologie gebruikt en deze technologie inlijft. Wij zijn van nature kunstmatig, deels mensen van vlees en bloed, deels technologie, een mens-technologiehybride. Het wezen van de mens verandert dus niet door een smartwatch, want een smartwatch is slechts een voorbeeld van nieuwe technologie, die wij ons eigen maken en vervolgens kunnen inlijven. 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De smartwatch verandert het wezen van de mens, omdat het eigen is aan de menselijke bestaanservaring dat we een besef hebben van verleden, heden en toekomst. Door de smartwatch richt ons denken zich echter vooral op de toekomst, omdat elke prikkel weer iets nieuws aankondigt. Er is geen einde aan wat we moeten doen, bijvoorbeeld stappen zetten, appen, filmpjes bekijken. Daardoor raakt het verleden uit beeld en leven we minder in het hier en nu, waardoor volgens mij onze bestaanservaring zo veranderd is dat het wezen van de mens anders is geworden. 	1
3	maximumscore 2	
	Een goed antwoord bevat een argumentatie voor Van der Vorsts opvatting dat wij een stimulus-responsleven gaan leiden, waarbij wordt ingegaan op:	
	<ul style="list-style-type: none"> • de functionalistisch cognitivistische opvatting van mentale processen als symboolmanipulatie van input tot output 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De Muls opvatting dat onze omgang met techniek onze identiteit verandert, die hij beschrijft met het begrip humanisme, waarbij de mens een redelijk wezen is met zelfbewustzijn / een eigen wil / de vrijheid om zelf keuzes te maken 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Van der Vorst leiden wij een stimulus-responsleven doordat wij reageren op de ranglijsten van het aanbod van bijvoorbeeld films. Dit stimulus-responsleven is te beschouwen als een computermetafoor: net als een computer verwerken we informatie om te bepalen hoe we handelen. Vanuit het functionalisme is dit te beschrijven als een mentaal proces van input, mentale representatie en output: wij ontvangen als input de digitale informatie, verwerken die als algoritmes in ons hoofd, waarna wij deze impulsen in gedrag, respons, gaan omzetten. 1
- Door de omgang met techniek verandert volgens De Mul de identiteit van de mens als redelijk wezen met een eigen wil. Als wij een stimulus-responsleven leiden, hebben wij geen eigen wil meer en kunnen we geen keuzes meer maken. We reageren volgens Van der Vorst dan automatisch op de impulsen van het digitale aanbod van streamingdiensten. Door de techniek van de digitale streamingdiensten verandert dus onze identiteit, omdat we geen eigen wil meer hebben, maar automatisch reageren. 1

4 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat een argumentatie over de opvatting van Van der Vorst dat we beter kunnen opgaan in de ervaring zelf dan verlangen naar meer ervaringen, waarbij wordt ingegaan op:

- een voorbeeld 1
- de deugdethiek: deugd als een karakterhouding die is gericht op het juiste midden tussen uitersten 1
- het utilisme: maximalisering van geluk begrepen als het grootste geluk voor het grootste aantal 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het is volgens mij beter om op te gaan in de ervaring zelf dan te verlangen naar meer ervaringen, omdat ik merk dat ik er doodmoe van word als ik constant verlang naar meer ervaringen, bijvoorbeeld meer Instagram reels. Volgens de deugdethiek is het doel van de mens gelukkig worden door zelfverwerkelijking. Dat doe je door deugden te oefenen, zoals matigheid. Ik word gelukkig als ik niet steeds verlang naar ervaringen via Instagram, maar me er ook niet helemaal voor afsluit, want ik kijk graag naar bepaalde filmpjes. Het juiste midden hiertussen kan ik beter vinden als ik me richt op de ervaring zelf, het kijken naar een dansfilmpje, in plaats van te verlangen naar meer ervaringen. Misschien worden wel heel veel mensen gelukkig van het verlangen naar steeds weer nieuwe reels en leiden al die Insta-filmpjes voor hen naar een maximalisering van geluk. Maar het zou ook kunnen zijn dat de balans doorslaat naar verslaving en mentale problemen, en dan is de uitkomst vanuit de gevolgenethiek niet positief. 3

of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Volgens mij is het helemaal niet erg om naar nog meer ervaringen te verlangen, omdat ik me graag laat verrassen door allerlei filmpjes op Instagram als ik erdoorheen scrol, bijvoorbeeld door kattenfilmpjes. Mijn nieuwsgierigheid wordt constant beloond en ik vind het helemaal geen probleem als ik steeds weer andere filmpjes wil zien. Ik vind elke ervaring waardevol, of deze nu positief of negatief voelt, terwijl anderen lijken te streven naar zoveel mogelijk ervaringen die zij als positief waarderen. Dit laatste sluit aan bij het utilisme, dat uitgaat van het principe van zoveel mogelijk genot voor zoveel mogelijk mensen. Het gaat daarbij om kwantiteit. Volgens mij streven mensen vooral naar zoveel mogelijk genot voor zichzelf en is er sprake van een individualistische gevolgenethiek. Daarbij kun je ook nog afwegen welke nadelen er zijn, zoals de energie die de filmpjes kosten, waardoor ze het milieu aantasten. Bij mij overheerst het plezier van het kijken naar al die filmpjes. Misschien kan ik niet altijd het juiste midden vinden tussen uitersten en ben ik helemaal niet matig in het gebruik van Instagram. Ik ben dus niet erg deugdethisch bezig, maar geniet er wel heel erg van dat het ene filmpje het andere opvolgt, waaraan ik plezier beleef en waarvan ik soms ook nog van alles leer.
- 3

5 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van wat Morton bedoelt met de 'mesh': onderlinge verbondenheid/afhankelijkheid van alle levende en niet-levende dingen
- een uitleg van een overeenkomst tussen tekst 1 en ecologisch denken: geen referentiepunt / desoriënterende openheid
- een argument met deze overeenkomst of het een probleem is dat we door digitalisering nooit een volledig beeld zullen hebben van onze identiteit

voorbeeld van een goed antwoord:

- Morton bedoelt met de mesh de onderlinge afhankelijkheid en verbondenheid van alle levende en niet-levende dingen.
- Zowel bij digitalisering van het zelf als bij de 'mesh' ontbreekt een centrale instantie die alles omvat. De moderne mens heeft allerlei profielen op het web, zonder een samenvatting, zonder een overkoepelende structuur, waardoor we er geen volledig beeld van hebben. Dat is ook het geval bij de 'mesh', een web zonder duidelijk afgebakende achtergrond en voorgrond, zonder een punt van waaruit je onpartijdig kunt kijken. Door digitalisering gaan we eraan wennen dat we daardoor nooit ergens een volledig beeld van zullen hebben, 'de eindeloze digitale identiteit is open en inconsistent'. Dit doet denken aan Morton: de betekenisloosheid en de desoriënterende openheid van ecologisch denken onder ogen zien.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Volgens mij is het wel een probleem dat door digitalisering we nooit een volledig beeld zullen hebben van onze identiteit, omdat we dan nooit zullen weten wie we zijn, net als in de 'mesh'. Daar zijn we afhankelijk en verbonden met alle levensvormen, waardoor we geen referentiepunt hebben en onszelf niet tegenover andere levensvormen kunnen plaatsen. Dat leidt tot desoriëntatie. Zo leidt het ook tot desoriëntatie in het digitale web, waar we een open en inconsistente identiteit hebben, zonder duidelijke afbakening. Volgens mij leidt dat tot een identiteitscrisis, omdat we niet weten wie we zijn.

1

of

- Volgens mij is het geen probleem dat we door digitalisering nooit een volledig beeld zullen hebben van onze identiteit, omdat digitalisering bevestigt dat het onmogelijk is ons als individu af te bakenen. Wij zijn open en inconsistente wezens en hebben geen referentiepunt van waaruit we weten wie we zijn. In de 'mesh' zijn we verbonden met alle levensvormen, in de digitalisering met alle mogelijke profielen die we hebben en misschien nog zullen krijgen. We moeten de desoriëntatie die daardoor ontstaat, in de ogen kijken. Dat is groots denken, niet alleen in het ecologische denken, maar ook in het denken over onze identiteit.

1

6 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave met het beeld van de cyborg van Haraways kritiek op het dualistische denken: omdat de mens een lichaam-technologiehybride is, vervagen de grenzen waardoor niet een van beide kanten van de dualistische oppositie boven de andere wordt gesteld
- een uitleg met tekst 2 dat de digitale identiteit aansluit bij Haraways beeld van de cyborg: de mens heeft door de grensvervaging geen vastomlijnde identiteit, zoals de digitaal versnipperde identiteit

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Haraway bekritiseert de dualistische manier van denken, omdat deze uitgaat van tegenstellingen, bijvoorbeeld de geest tegenover het lichaam, de mens tegenover het dier, de man tegenover de vrouw. Daarbij wordt vaak het eerste boven het tweede geplaatst en dat is onterecht. Tegenover deze oppositie stelt zij het beeld van de mens als cyborg, een lichaam-technologiehybride: wij moeten de grenzen in ons denken vervagen, de grenzen tussen mens en dier, levend wezen en machine, fysiek en niet-fysiek. 1
- In de wereld van profielen kun je steeds een ander worden en ga je niet vastzitten in patronen. Er is dus geen stabiel zelf dat je onderscheidt van allerlei rollen die je aanneemt en waarvan je weer afstand neemt. Deze digitaal versnipperde identiteit sluit aan bij Haraways benadering van de mens, omdat haar beeld van de cyborg als wezen zonder duidelijke grenzen met andere wezens en dingen helpt erkennen dat we geen eenheid hebben, geen vastomlijnde identiteit. Er zijn geen essentiële kenmerken die ons mens maken. 1

7 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van de kritiek van Rasch op het dataïsme met haar begrip 'else': de mens / menselijke bestaanservaring is vanwege onherleidbare openheid niet te beschrijven in een eindige dataset 1
- een argument met tekst 2 dat de kritiek van Rasch niet geldt voor 'de digitaal versnipperde identiteit' voor zover de digitaal versnipperde identiteit onherleidbare openheid niet uitsluit / alleen online en niet offline bestaat 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Rasch heeft kritiek op het dataïsme, omdat volgens haar de mens niet volledig te voorspellen en te beheersen is, terwijl het dataïsme gelooft dat alles, inclusief de mens, uit te drukken is in data en te begrijpen is als een algoritme. Volgens Rasch kenmerkt de mens zich echter door het 'else', een onherleidbare openheid, dat wat niet in data te vangen is. 1
- De kritiek van Rasch geldt niet voor 'de digitaal versnipperde identiteit', omdat deze identiteit niet de onherleidbare openheid uitsluit waar Rasch het over heeft. Je kunt door de verschillende online-profielen leren omgaan met allerlei rollen en identiteiten die je aanneemt. Van der Vorst beschrijft dat het een kunst is om met die verschillende profielen om te gaan, zodat je niet gaat vastzitten in patronen. Je kunt zo eindeloze digitale identiteiten op het web hebben, die alle gevangen zijn in data, maar die mogelijk losstaan van je offline identiteit. Er kan dus wel sprake zijn van een onherleidbare openheid, waar Rasch het over heeft. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Lichamelijkheid en techniek in sport

8 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van het eerstepersoonsperspectief op de vraag naar de mens met de opvatting van Houterman: de manier waarop Ireen Wüst haar bestaan ervaart met pijn/frustratie 1
- een uitleg van het derdepersoonsperspectief op de vraag naar de mens met de opvatting van Houterman: het van buitenaf objectief beschrijven van de mens aan de hand van meetresultaten 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het eerstepersoonsperspectief op de vraag naar de mens gaat over de manier waarop je je eigen bestaan ervaart. Houterman geeft aan dat hiervoor te weinig aandacht is bij het gebruik van techniek om prestaties te verbeteren. Hij geeft de bestaanservaring van Ireen Wüst weer, namelijk pijn en frustraties. 1
- Het derdepersoonsperspectief op de vraag naar de mens gaat over een objectieve beschrijving van de mens van buitenaf. Dit is te zien in Houtermans opvatting dat techniek om lichaamsfuncties te meten, zoals de hartslag van een sporter, kan helpen bij het bestuderen van het bewegende lichaam. 1

9 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat een argumentatie vanuit welk mensbeeld de mens als sportend wezen het best kan worden begrepen, waarbij wordt weergegeven wat de volgende mensbeelden inhouden en deze tegen elkaar worden afgewogen:

- het dualistische mensbeeld van de marathonloper, waarin geest en lichaam twee verschillende substanties zijn 1
- het monistische mensbeeld van de rugbyspeler, waarin bewustzijn en lichaam één substantie zijn 1
- het mensbeeld van de wielrenner dat aansluit bij het ingebedde denken, waarin denken is ingebed in een omgeving 1

voorbeeld van een goed antwoord:

In het monisme zijn lichaam en geest één substantie, zoals de rugbyspeler zegt dat bewustzijn in een vouw van het weefsel kan liggen. Het probleem van het monisme is voor mij dat de eenheid tussen lichaam en geest niet helder is uitgewerkt, omdat het zich te veel tot de fysieke grenzen van het lichaam beperkt, zonder de context en omgeving waarin denken plaatsvindt erbij te betrekken. Het monisme staat tegenover het dualisme, waarin lichaam en geest twee losse substanties zijn. Ik ben het niet eens met het dualistische mensbeeld van de marathonloper, waarin het lichaam wordt vergeleken met een auto en de geest met de chauffeur. Het probleem van het dualisme is dat onduidelijk is hoe beide substanties op elkaar reageren en waarom de geest vooropgaat en het lichaam de geest volgt. Zowel het monisme als het dualisme schieten wat mij betreft tekort. Embedded cognition lost in zekere zin zowel de tekortkomingen van het monisme als die van het dualisme op, omdat de omgeving wordt betrokken bij het denken en het denken niet los komt te staan van het lichaam. In het mensbeeld van de wielrenner komen denken, beweging, gevoel van stress en plezier niet alleen maar uit het binnenste van de wielrenner, maar ze vormen juist een samenhang met lichaam en omgeving: de wielrenner gebruikt het peloton en de afstand tot de finish, dat is een vorm van ingebed denken. Het lichaam, de context en omgeving worden gebruikt voor het denken. Daarom denk ik dat de mens als sportend wezen het best begrepen kan worden vanuit het mensbeeld van de wielrenner, dat aansluit bij embedded cognition.

3

Opmerkingen

- *Aan een antwoord waarin op juiste wijze een beargumenteerde afweging wordt gemaakt van de mensbeelden, resulterend in een dualistisch dan wel monistisch mensbeeld, kunnen ook scorepunten worden toegekend.*
- *Aan een antwoord waarin op juiste wijze wordt weergegeven wat een mensbeeld inhoudt zonder dat deze weergave in een adequaat beargumenteerde afweging is opgenomen, kunnen geen scorepunten worden toegekend.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met tekst 4 dat Plessner met het begrip excentrische positionaliteit bedoelt dat de mens zichzelf en de wereld ervaart en reflecteert op zijn bestaan 1
- een uitleg met tekst 4 van Plessners wet van de utopische standplaats dat de mens boven zichzelf wil uitstijgen en vaste grond onder de voeten wil, maar ontworteling / begrenzing ervaart 1
- een uitleg met het begrip excentrische positionaliteit en de wet van de utopische standplaats van Plessners opvatting dat het wezen van de mens onbepaald is en mensen de vrijheid hebben om hun bestaan/wezen zelf in te vullen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Plessner hebben mensen een excentrische positionaliteit. De mens kan als het ware achter zichzelf gaan staan en ervaart zich daardoor als een ik dat de eigen binnenwereld en de relatie met de buitenwereld tegelijkertijd kan beschouwen. Dit zie je in tekst 4 in de tip om niet alleen met dromen en perfectioneren bezig te zijn, maar ook terug te kijken om je te realiseren wat je allemaal al hebt gedaan om te bereiken waar je nu bent. 1
- De wet van de utopische standplaats houdt in dat mensen ernaar verlangen om boven zichzelf uit te stijgen, zoals Klaver die droomt om wereldkampioen te worden op een individueel onderdeel, en tegelijkertijd ernaar verlangen vaste grond onder hun voeten te hebben. Door boven jezelf uit te stijgen, ervaar je ontworteling en wil je juist houvast, zoals Klaver dat zoekt in rituelen / een vast stramien door elk seizoen kleine dingen te perfectioneren / tevreden over zichzelf te zijn als ze daarmee het beste uit zichzelf haalt. Maar volgens Plessner is het ons lot om elke vaste grond die we denken te hebben ook weer zelf te ondermijnen, zoals Klaver de vaste grond die ze zichzelf denkt te bieden ook weer ondermijnt door het besef dat ze haar vaste stramien gebruikt als motivatie voor haar droom en dat het geen garantie is voor de eerste plek. 1
- Omdat mensen op hun relatie met de wereld reflecteren en zowel verlangen om boven zichzelf uit te stijgen als vaste grond willen voelen, kun je zeggen dat het wezen van de mens onbepaald is. Ons wezen en bestaan staan niet vast en kunnen alles worden. Het ligt niet vooraf vast wat onze essentie is, ons wezen is onbepaald en we hebben de vrijheid om ons wezen en bestaan in te vullen. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met de handbike als nieuwe techniek dat Haenen niet decentreert, omdat zij niet vreemd komt te staan tegenover de wereld die deze techniek opent / geen zintuiglijke desoriëntatie ervaart 1
- een uitleg dat volgens Kockelkoren recentreren volgt op decentreren: na vreemd zijn komen te staan tegenover de wereld / na de desoriëntatie, lijven onze zintuigen de nieuwe techniek in waardoor ons perspectief verandert 1
- een argument tegen Kockelkorens opvatting dat de omgang met techniek de zintuiglijke ervaring verandert door decentreren 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Van decentreren is sprake als gebruikers van een bepaalde techniek vreemd staan tegenover die techniek en de wereld die deze techniek opent. Gebruikers kunnen zich zintuiglijk gedesoriënteerd voelen zoals de eerste treinreizigers. Hiervan is bij Haenen geen sprake als ze de nieuwe techniek van de handbike gebruikt. Ze voelt niet dat ze vreemd komt te staan tegenover de wereld die deze techniek opent, maar haalt meteen voldoening uit haar eigen fysieke kracht. 1
- De ervaring van desoriëntatie bij decentreren maakt het volgens Kockelkoren mogelijk dat we reflecteren op de manier waarop ons lichaam en technologie onze ervaring bemiddelen. Volgens hem volgt op decentreren dan ook recentreren. Van recentreren is sprake als je zintuigen de nieuwe techniek inlijven. Je maakt je een nieuw regime van zintuiglijkheid eigen, waardoor jouw ervaring van jezelf in de wereld verandert. 1
- Kockelkoren geeft allerlei voorbeelden van nieuwe technieken waarbij we zintuiglijk gedesoriënteerd raken, decentreren en vervolgens recentreren. Hij noemt treinen en kermisattracties waarbij verschillende zintuigen elkaar niet meer bevestigen. Maar niet alle nieuwe technieken roepen zintuiglijke desoriëntatie op, zoals bij Haenen met haar handbike. Ook het gebruik van de eerste pc's of zaagmachines leverde bij mijn weten geen zintuiglijke desoriëntatie op. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat een computer gebaseerd op algoritmes volgens Dreyfus op een andere aanname is gebaseerd dan waarop gedrag van mensen is gebaseerd: een computer gebaseerd op algoritmes is gebaseerd op de aanname dat ordelijk gedrag vertaald kan worden in logische regels, terwijl het gedrag van mensen gebaseerd is op alledaagse ervaringskennis 1
- een uitleg dat volgens Harari het belang van menselijke ervaringen zal plaatsmaken voor dataïsme: menselijke ervaringen hebben geen intrinsieke waarde, want alles, inclusief de mens, is uit te drukken in algoritmes/data 1
- een argumentatie over wat de computer kan doen met de informatie over de gebroken neus van Mbappé met Dreyfus' opvatting dat een computer gebaseerd op algoritmes op een andere aanname is gebaseerd dan waarop gedrag van mensen is gebaseerd / met Harari's opvatting dat het belang van menselijke ervaringen zal plaatsmaken voor dataïsme 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Dreyfus stelt dat mensen en AI of computers waarnemingen anders verwerken. Bij een computer gebaseerd op algoritmes wordt ervan uitgegaan dat ordelijk gedrag vertaald kan worden in logische regels. Een computer kan dus allerlei feiten meewegen, maar vertaalt altijd op basis van algemene regels zonder te kunnen kiezen welke informatie relevant is. Mensen daarentegen gedragen zich vaak op basis van alledaagse kennis die voortkomt uit ervaringen die op de achtergrond aanwezig zijn en waarmee we inschatten welke informatie relevant is en welke niet. 1
- Volgens Harari is alle informatie uit te drukken in data of algoritmes. Dat geldt volgens hem ook voor de mens. In het dataïsme heeft niets intrinsieke waarde. Menselijke ervaringen zijn niet meer op zichzelf waardevol of van betekenis, ze kunnen volgens hem vervangen worden door algoritmes en computerprogramma's. 1
- Ik denk dat de computer een betrouwbare voorspelling kan doen over de uitkomst van het toernooi met de geanalyseerde kennis. Volgens mij zijn de kansen voor Frankrijk inclusief Mbappés gebroken neus prima te reduceren tot een helder algoritme waarmee een betrouwbare voorspelling gedaan kan worden. Menselijke ervaringen voegen vrij weinig toe aan dit soort voorspellingen, omdat ze uiteindelijk allemaal – inclusief verwachtingen en afwegingen over de relevantie omtrent onverwachte situaties zoals een gebroken neus – zijn mee te nemen in een algoritme. Menselijke ervaringen zijn inderdaad, zoals Harari zegt, niet meer van belang in het dataïsme, omdat alle mogelijke menselijke ervaringen door een computer kunnen worden meegewogen. 1

of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Ik denk dat computers niet goed kunnen vaststellen of de gebroken neus van Mbappé in het voordeel van het Franse team gaat werken of juist in het nadeel. Daarvoor heb je menselijke ervaring en inschatting nodig. Mensen kunnen kiezen om af te wijken van wat je logischerwijs zou verwachten, ze kunnen hun intuïtie volgen, ze kunnen Mbappé in de ogen kijken en inschatten wat die gebroken neus met hem doet en welke invloed dat heeft op zijn prestaties op het veld. Ik ben het met Dreyfus eens dat menselijk gedrag op iets anders is gebaseerd dan waarop computers zijn gebaseerd. De algoritmes en logica van een computer missen bepaalde menselijke mogelijkheden. Er is veel meer informatie dan een computer ooit kan gebruiken en het wegen van die informatie vereist een openheid en onbepaaldheid die mensen met hun willekeur en grilligheid wel hebben, en computers niet omdat ze altijd in de routes of routines van het algoritme blijven hangen.

1

Opgave 3 De emoties tussen ons

13 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat Ekmans emotiekaartjes volgens de ANT onderdeel zijn van een handelingsprogramma: handelingen zijn verspreid over meerdere actoren in een netwerk, waaronder niet-menselijke actoren als de emotiekaartjes 1
- een uitleg dat Ekmans emotiekaartjes volgens de ANT laten zien dat de grens tussen levend en niet-levend is vervaagd: levende dingen zijn verbonden met niet-levende dingen, zoals wanneer het handelen van de levende proefpersonen is verbonden met de niet-levende emotiekaartjes 1
- een uitleg dat Latours ANT kritisch staat tegenover Ekmans essentialistische benadering, waarbij wordt ingegaan op de emotiekaartjes als onderdeel van een handelingsprogramma, die laten zien dat de grens tussen levend en niet-levend is vervaagd: volgens Latour moeten we de wereld niet begrijpen vanuit essentiële/onveranderlijke eigenschappen, zoals Ekman wil, maar vanuit datgene wat in handelingsprogramma's door zowel levende als niet-levende zaken in werking/beweging wordt gezet 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Latour kunnen niet-levende actoren, zoals emotiekaartjes of Berlijnse sleutels, deel zijn van een handelingsprogramma, omdat ze handelingen mede tot stand brengen. Ekmans emotiekaartjes bevatten vooraf vastgestelde emoties waaruit de proefpersonen kunnen kiezen. Handelingen – zoals de koppeling tussen foto's en emoties – komen dan ook tot stand door het samenspel van proefpersoon, onderzoeker, foto's en emotiekaartjes. 1
- Ekmans emotiekaartjes zouden volgens Latour laten zien dat niet-levende zaken niet zo passief zijn en mensen niet zo autonoom zijn in hun handelen als vaak wordt gedacht. De grens tussen levende wezens die handelen en niet-levende wezens die passief zijn, vervaagt hiermee. 1
- Latours actor-netwerktheorie staat kritisch tegenover Ekmans essentialistische benadering, omdat Latour zaken wil begrijpen vanuit hun actorschap en niet vanuit hun essentie. Volgens de ANT komt een handeling tot stand door het samenspel van verschillende levende en niet-levende actoren, zoals in het handelingsprogramma waar mensen en emotiekaartjes deel van uitmaken. We moeten volgens Latour niet op zoek naar het wezen of de essentie van de mens, omdat we daarmee de mens als entiteit versmallen. Latour probeert juist open te staan voor de talloze manieren waarop entiteiten in verbinding met andere entiteiten bestaan en in werking zijn. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat Ekmans werkwijze volgens Popper pseudowetenschappelijk zou zijn, omdat die niet getuigt van zoeken naar falsificatie/weerlegging 1
- een uitleg van de kritiek van Kuhn op Poppers falsificatiecriterium met het begrip paradigma: wetenschappelijke gemeenschappen werken vanuit een wetenschappelijk denkpatroon (paradigma) dat niet/moeilijk vatbaar is voor weerlegging 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Popper zou Ekmans werkwijze zien als pseudowetenschappelijk, omdat Ekman niet openstaat voor weerlegging van zijn theorie, terwijl wetenschappelijke theorieën wel moeten openstaan voor weerlegging. Als proefpersonen die niet eerder contact hadden met westerse mensen vaker afwijkende emotiekaartjes kiezen of helemaal geen emoties op de foto's zien, dan leidt dit bij Ekman nog steeds tot de conclusie dat er universele basisemoties zijn. Ekman zocht daarbij niet naar falsificatie van zijn theorie. Welke keuze er ook werd gemaakt, hij bleef uitgaan van de hypothese dat verschillende uitingen dezelfde basisemoties laten zien. 1
- Volgens Kuhn werkt Poppers falsificatie in de praktijk niet. Wetenschappers denken volgens Kuhn vanuit bepaalde wetenschappelijke denkpatronen en opvattingen (paradigma's). In de wetenschap wordt gepoogd om deze paradigma's te bevestigen en te verfijnen, terwijl weerleggingen vanwege het paradigmatische denkkader niet als weerlegging worden gezien. 1

15 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg dat ontologische metaforen volgens Lakoff en Johnson niet-fysieke zaken als fysieke entiteiten beschouwen, waarbij wordt ingegaan op een voorbeeld van een ontologische metafoor voor een emotie.

voorbeeld van een goed antwoord:

Ontologische metaforen zijn metaforen die niet-stoffelijke zaken zoals onze geest of emoties vergelijken met materiële dingen. We gebruiken bijvoorbeeld een ontologische metafoor als we boosheid vergelijken met een bom: 'hij ontplofte van woede'. Of als we vreugde vergelijken met de zon: 'zij straalde van plezier'.

16 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg van de dubbelzinnige verhouding van mensen tot hun eigen lichaam, met het voorbeeld van het onderzoek naar het vormen van gezichtsuitdrukkingen: mensen kunnen hun lichaam als instrument gebruiken/inzetten door te bewegen volgens de instructie (lichaam hebben), maar tonen zich ook lichamelijke wezens wanneer de gevormde gezichtsuitdrukkingen tot ervaringen leiden.

voorbeeld van een goed antwoord:

Mensen hebben een dubbelzinnige verhouding tot hun eigen lichaam. Enerzijds hebben mensen controle over hun lichaam en kunnen dit min of meer bewust aansturen: mensen hebben een lichaam. Dit is te zien in het bewust vormen van gezichtsuitdrukkingen door proefpersonen in het onderzoek. Anderzijds zijn mensen lichamelijke wezens: wij zijn ons lichaam en ons lichaam is een centrum van gewaarwordingen. Dit is terug te zien wanneer de gevormde gezichtsuitdrukkingen samen blijken te gaan met emoties.

17 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg dat de gezichtsuitdrukking van iemand die een walgend gezicht trekt als er iets ongepasts wordt gezegd volgens Plessner om een andere reden typisch menselijk is dan lachen: het is typisch menselijk om symbolisch/als gebaar een walgend gezicht te trekken om iets tot uitdrukking te brengen, terwijl bij lachen zo'n symbolische reactie onmogelijk is / terwijl iemand bij lachen vervalt in een uitbarsting van het lichaam.

voorbeeld van een goed antwoord:

Het is volgens Plessner typisch menselijk om ons symbolisch uit te drukken. Dit doen we bijvoorbeeld als we een walgend gezicht trekken als iemand iets ongepasts zegt en daarmee uitdrukking willen geven aan ons gevoel. Zo kunnen mensen hun gedachten en gevoelens delen, wat de mogelijkheid biedt om erover van gedachten te wisselen. Ook lachen is volgens Plessner typisch menselijk, maar lachen wordt niet symbolisch uitgedrukt. Het is juist het tekortschieten van symbolische uitdrukking, wat alleen mogelijk is voor wezens die in principe die symboliek wel tot hun beschikking hebben. Lachen heeft dus betekenis en is typisch menselijk, maar wel op een andere manier dan de gezichtsuitdrukking van iemand die een walgend gezicht trekt als er iets ongepasts wordt gezegd.

Vraag	Antwoord	Scores
18	<p>maximumscore 1</p> <p>Een goed antwoord bevat een uitleg dat een opvatting over emoties vanuit de stroming belichaamd denken (<i>embodied cognition</i>) zou kunnen aansluiten bij het MINE-model: een emotie is iets mentaals dat verweven is met lichamelijke activiteit (M) / de emotie is lichamenlijk (IN) / emoties hebben vanuit het lichaam vaste eigenschappen (E).</p> <p>voorbeeld van een goed antwoord: Vanuit de stroming belichaamd denken kunnen emoties, zoals de genoemde emoties trots en blijdschap, net als in het MINE-model steeds dezelfde eigenschappen hebben. Omdat alle mensen min of meer hetzelfde lichaam hebben, ligt het voor de hand dat de emoties die we ervaren vanuit onze gelijke lichamenlijkheid steeds dezelfde eigenschappen hebben. Deze vaste eigenschappen vanuit het lichaam sluiten aan bij de E van het MINE-model.</p>	
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een weergave wat denken is volgens het enactivisme: denken is de dynamische/lichamelijke interactie in en met de omgeving • een uitleg in welk opzicht een enactivistische opvatting over emoties zou kunnen aansluiten bij het OURS-model: het enactivisme zou emoties kunnen opvatten als activiteit in/met de omgeving, wat aansluit bij de opvatting dat emoties bestaan buiten de persoon (OUT) / dat emoties relationeel (R) zijn / dat emoties situationeel (S) zijn. <p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens het enactivisme is denken een lichamenlijke activiteit in en met de omgeving. • Het enactivisme benadrukt dat het menselijke denken en bewustzijn voortkomen uit activiteiten van de mens in en met de omgeving. Enactivisten zouden een emotie waarschijnlijk opvatten als een handeling in een omgeving. Dit sluit aan bij het OURS-model, waarin wordt uitgegaan van emoties als situationele handelingen (S). 	<p>1</p> <p>1</p>
20	<p>maximumscore 2</p> <p>Een goed antwoord bevat een argument voor de opvatting van Mesquita dat westerlingen hun MINE-model van emoties zouden moeten aanvullen met het OURS-model, zodat zij hun eigen emoties beter begrijpen, met:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het begrip medewereld volgens existentialisten: expressies van anderen geven onze ervaringen mede vorm • de voorbeelden van trots en schaamte 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

Vanuit een MINE-model van emoties wordt het gevoel van trots door de Amerikanen opgevat als iets onveranderlijks en innerlijks. Het OURS-model van emoties belicht het feit dat emoties als trots en schaamte ook het resultaat zijn van vorming door de medewereld: een sociaal-cultureel gevormde gedraging die maatschappelijk gewaardeerd wordt. En die medewereld vormt vervolgens ook de (emotionele) ervaringen van individuen.

Bij de Minangkabau wordt schaamte opgevat als een gewaardeerde sociale gedraging, wat haaks staat op de Amerikaanse emotie van trots. Vanuit het OURS-model kan dus voor westerse mensen meer aandacht komen voor het inzicht dat ook hun eigen emoties relationeel en situationeel zijn en niet een innerlijk gevoel dat voor iedereen gelijk is.

2

21 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van het verschil in opvoeding tussen jongens en meisjes in het omgaan met angst voor verlatenheid volgens De Beauvoir: het zoeken van bevestiging wordt bij jongens afgeremd en bij meisjes gestimuleerd 1
- een argument met dit verschil of het OURS-model kan helpen om verschillende genders beter te begrijpen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De Beauvoir beschrijft hoe angst voor verlatenheid bij jongens en meisjes anders werd benaderd, waarbij meisjes werden bevestigd in hun angst terwijl het tonen van angst bij jongens juist werd afgeremd. Zij werden gestimuleerd om onafhankelijk te zijn. 1
- Ik denk dat het OURS-model kan helpen om emoties – zoals angstgevoelens – van mensen van verschillende genders beter te begrijpen. Wanneer je vasthoudt aan het idee dat emoties door iedereen innerlijk hetzelfde ervaren worden, wordt het onmogelijk om verschillen in gedrag tussen mensen van verschillende genders te duiden. En die verschillen zie ik terug in mijn omgeving, bijvoorbeeld als jongens/mannen meer stoer gedrag vertonen dan meisjes/vrouwen. Dit is misschien een reactie op gevoelens van angst, waarbij stoerheid is gestimuleerd in de opvoeding. Door emoties te zien als situationeel en relationeel kun je gaan begrijpen hoe er op gevoelens van jongens en meisjes maatschappelijk verschillend wordt gereageerd en hoe dit zich vertaalt in verschillende emoties en gedrag. Dus het OURS-model lijkt me erg nuttig om de brug naar mensen van een ander gender te slaan. 1

of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Ik denk niet dat het van belang is om emoties meer te bekijken vanuit het OURS-model om emoties van verschillende genders beter te begrijpen. Misschien heeft De Beauvoir gelijk als ze zegt dat er bij jongens en meisjes verschillend wordt gereageerd op angst, maar dat verandert volgens mij niets aan de innerlijke ervaring van die angst. Meisjes/vrouwen komen volgens De Beauvoir openlijker voor hun angsten uit, terwijl jongens/mannen die angstgevoelens proberen weg te drukken. Ik denk dat zij gelijk heeft dat mensen van verschillende genders hun emoties anders leren uiten, maar dat verandert niets aan bijvoorbeeld het onderliggende gevoel van angst. Ik zie emoties dus als MINE. Juist het besef dat de innerlijke emoties van angst hetzelfde zijn bij ons allemaal, helpt om elkaar te begrijpen: het besef dat mensen die geen angst tonen zich net zo angstig kunnen voelen.

1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 22 mei te accorderen.

Ook na 22 mei kunt u nog tot en met 10 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

Tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

tekst 1, 2	Roland van der Vorst, De toekomst is eindeloos. Een open blik op digitalisering, 2023
tekst 3	Homo Movens, redactie Edwin Koster en Ivo van Hilvoorde, 2024
tekst 4	Nxtooffice, Van startblok tot podium: Lieke Klaver over dromen, doelen en doorzetten, https://www.nxtooffice.nl/actueel/exclusief-interview-met-lieke-klaver , 2024
afbeelding	Batja Mesquita, De emoties tussen ons. Hoe cultuur onze emoties bepaalt, 2024